

De canon van het Oude Testament (OT)

Het 'Oude Testament' (OT) is de christelijke naam voor de verzameling van 39 boeken die het eerste deel vormt van de christelijke Bijbel. De keuze voor deze 39 boeken in de protestantse traditie ligt in de aansluiting bij de Joodse traditie. Tijdens de synode van Dordrecht in 1617 is besloten om de Joodse traditie te volgen als het gaat om de vraag welke boeken tot de canon behoren = welke boeken als gezaghebbend worden aangenomen. Dit wordt meestal de Hebreeuwse Bijbel of canon genoemd. *De Rooms-katholieke traditie rekent de zogenaamde deuterocanonieke boeken tot het O.T. (zij noemen ze pseud-epigrafen).*

Hoe is de Joodse traditie tot de vaststelling van een canon gekomen?

Beslissend hiervoor is de periode van 200 v. Chr. tot 100 n. Chr. Vanaf 200 v. Chr. werd het binnen de Joodse belangrijk om geschriften met een belangrijke geestelijke waarde te bundelen. Deze verzameling geschriften werd in die tijd aangeduid als 'wet en profeten' of 'wet, profeten en geschriften' of alleen de Schrift of Schriften. Deze aanduidingen staan in het N.T. (Luk. 16:16; Mark. 14:49; Rom. 10:11; Matth. 21:42).

Het O.T. bevat die heilige geschriften, die in de leidende kringen van het Jeruzalemse en Babylonische Jodendom in en na de ballingschap als zodanig werden erkend. De Joodse gemeenschap heeft in 100 n. Chr. de canon vastgesteld op een vergadering te Jamnia. Bewust is de Joodse gemeenschap er toen toe over gegaan om het Hebreeuws te gebruiken. Discussie was er over de boeken Hooglied, Prediker en Ester.

De 2 criteria waren:

- Periode van Mozes tot Maleachi (laatste profeet).

Daarom zijn bijv. de Makkabeeënboeken afgevalen (van later tijd).

- Geestelijke gezag. Het waren dus boeken die al gezag hadden!

a. Tussen 200 v. Chr. en 100 n. Chr. was er een zogenaamde 'open canon'. Er waren dus boeken die tot die canon behoorden, maar het precieze aantal was niet vastgesteld.

b. De geschriften die tot de canon behoorden, zijn vertaald in de belangrijke wereldtalen van die tijd: in het Grieks en in het Latijn. De verzameling van Joodse geschriften, die in het Grieks vertaald zijn, wordt de Septuaginta genoemd. Deze vertaling is door Joodse geleerden gemaakt en werd zowel in Joodse als in christelijke kring gebruikt. De Joodse gemeenschap nam er echter na 100 n. Chr. afstand van. De Latijnse vertaling van de geschriften van het Oude Testament heet de Vulgata. Het lastige is dat deze verzamelingen niet gebaseerd zijn op een vastgestelde verzameling, maar op een open verzameling. Er zijn dus verschillen tussen de Septuaginta en de Hebreeuwse canon. De apocriefe boeken zijn wel in de Septuaginta opgenomen (en zo ook in de RK-canon).

De protestantse Bijbel is niet de volgorde van Hebreeuwse Bijbel gevolgd, maar de volgorde van de Septuaginta. De Hebreeuwse Bijbel kent de volgorde van de TENACH – Torah (1^e vijf boeken van Mozes), Nebiim (profeten en daar horen ook 1+2 Samuel en 1 + 2 Koningen bij), Chetubim (geschriften). De protestantse Bijbel kent de ons bekende indeling.

Dit alles verklaart:

1. Dat Paulus naar de Schrift kan verwijzen met een citaat dat wij niet als Bijbels herkennen, omdat Paulus blijkbaar een boek tot de canon rekenden dat wij niet tot de canon rekenen. (1 Kor. 2: 9/10 en Ef. 5:14)
2. Dat wij wel net als de Hebreeuwse Bijbel 39 boeken tot de canon rekenen, maar niet dezelfde volgorde als de Hebreeuwse Bijbel hebben.
3. Dat de protestantse traditie een andere canon kent van oudtestamentische boeken dan de Rooms-katholieke traditie.

De canon van het Nieuwe Testament (N.T.)

Het N.T. bestaat uit 27 boeken. De boeken zijn geschreven door zo'n 15 verschillende auteurs in de periode 50 en 100 na Christus. Een beroemd geworden Paasbrief van de aartsbisschop Athanasius (296 - 373 n. Chr.) noemt de 27 boeken die wij nu aanduiden als het N.T. Hij erkende dus de canon.. Na zijn schrijven werd deze lijst goedgekeurd door o.a. de synode van Carthago en verspreidde deze canon zich over het westen (de kerk van Rome) en het oosten (Grieks- orthodoxe kerk) en werd daar algemeen aanvaard

1. De eerste documenten die verzameld werden, waren brieven geschreven door Paulus. De brieven zijn geschreven in 50-60 na Christus. In historische bronnen zijn bewijzen te vinden dat in het jaar 140 een verzameling bestond van de tien belangrijkste brieven van Paulus. Ondanks het feit dat er onduidelijkheid is over het auteurschap van de Hebreeënbrief, werd geaccepteerd. De brief voldoet namelijk aan de criteria van de canonisering van het N.T.

A. Het document is orthodox. Hiermee wordt bedoelt: geeft het document blijk van de opvatting van het geloof, die tot ons is gekomen door de levende traditie van de Kerk?

Op basis van dit criterium zijn het Evangelie van Thomas en de Handelingen van Johannes wegstrepen. Hier is sprake van gnostische geschriften (niet voor iedereen toegankelijk).

B. Het document is katholiek. De boodschap geldt voor een breder publiek dan de oorspronkelijke ontvanger - er moet een belang zijn voor de kerk als geheel. Brieven aan bijvoorbeeld de gemeente van Kolosse hebben ook een boodschap voor de wereldwijde kerk.

C. Het document heeft het leven van de kerk door de tijd heen gevoed. Hiermee is er eigenlijk sprake van de intrinsieke autoriteit van het document. De waarde in zichzelf blijkt omdat het het vermogen heeft om de kerk te vernieuwen, te steunen en te leiden.

D. De boeken moeten de kenmerken van apostolisch auteurschap bevatten. Het document moet geschreven zijn door Jezus' navolgers en dateren uit de eerste eeuw (de meeste niet-canonieke bronnen dateren van later datum).

2. De tweede verzameling van boeken is de Evangeliën. De eerste Christenen baseerden hun geloof in Jezus op drie bronnen: a) goddelijke openbaring b) mondelinge traditie c) de schriften van het O.T.. Pas zo'n 40 tot 60 jaar n. Chr. werden verzamelingen woorden en daden op schrift gesteld en ontstonden de Evangeliën. De dominante theorie is dat Marcus het oudste evangelie is en dat Lucas en Mattheus voor hun tekst gebruik hebben gemaakt van Marcus in combinatie met andere bronnen. Johannes is een eigen evangelie.

3. De derde verzameling betreft de zogenaamde katholieke brieven (Jakobus-Judas). Er was geen eenduidige erkenning van het apostolisch auteurschap (criterium D) en daarom werden ze beperkt gebruikt (behalve 1 Petrus en 1 Johannes). De collectie is waarschijnlijk ontstaan uit het verlangen een gewone getuige te laten zien van de "steunpilaarapostelen" (Gal. 2: 9). Tenslotte zijn opgenomen in de Canon van Athanasius: Openbaring en Handelingen.

Na 3 eeuwen gebruik van de 3 collecties en de 2 overige boeken is er "een beweging" binnen de kerk waarin er formeel een besluit wordt genomen over welke boeken de juiste autoriteit hadden om te beslissen over leven en onderwijs. Er worden lijsten samengesteld. Een voorbeeld hiervan is de lijst van Eusebius die de beschikbare documenten in 3 groepen indeelde: A. Teksten die werden geaccepteerd: synoptische evangeliën + evangelie van Johannes, de Handelingen, de 14 brieven van Paulus, 1 Johannes en 1 Petrus en Openbaring. B. Betwiste boeken, bijvoorbeeld boeken die nog niet algemeen geaccepteerd werden: Jakobus, Judas, 2 Petrus, 2 en 3 Johannes. C. Daarnaast een aantal boeken die niet in de canon zijn gekomen: Handelingen van Paulus, de Pastor van Hermas, de openbaring van Paulus, de Brief van Barnabas en de Didachè. D. Teksten die zonder meer afgewezen werden: Evangeliën van Petrus, Thomas en Mattias + de handelingen van Andreas en Johannes.

Zevenentwintig boeken overleven een zorgvuldige selectie van ruim twee eeuwen. De boeken in de canon zijn daarom een voorbeeld van de overleving van de sterksten.